

Jaarverslag 2019

Protestantse Gemeente te Wassenaar

Protestantse Kerk

Jaarverslag 2019

Protestantse Gemeente te Wassenaar

	pagina
Inhoudsopgave	2
Jaarverslag	3-8
Staat van Baten en Lasten over 2019	9
Balans per 31 december 2019	10
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	11
Toelichting op de Staat van Baten en Lasten	12-18
Toelichting op de Balans	19-21
Controleverklaring van de certificerend accountant	22- ..

Resultaat

De staat van baten en lasten laat een positief exploitatieresultaat zien van € 162.493. Dit overschot wordt voornamelijk veroorzaakt door het resultaat op de beleggingsportefeuille. Het resultaat is uitgekomen op een bedrag van € 217.355 ofwel 18% van het belegd vermogen. Over 2018 was er nog sprake van een koersverlies van € 98.557. Op basis van het gekozen neutrale beleggingsprofiel is de lange termijn verwachting een gemiddeld rendement van 4,3% per jaar. De huidige grondslagen van de financiële verslaggeving laten egalisatie van deze schommelingen in het resultaat niet toe. Uit de beleggingsportefeuille is in 2019 een bedrag van € 150.000 overgeheveld naar de liquide middelen om verwachte tekorten in de komende 5 jaar te dekken.

De kerkelijke bijdragen van € 304.514 bleven € 10.486 achter op de begroting van € 315.000. Hoewel het aantal leden in 2019 gelijk is gebleven aan dat van 2018 is het aantal bijdragende pastorale eenheden afgenomen met 100. Wel is gemiddelde bijdrage per pastorale eenheid gestegen van € 376 naar € 402. De ontvangen giften, erfenissen en legaten zijn uitgekomen op € 31.966, dit is € 26.966 hoger was begroot, door een ontvangen erfenis van € 26.616 bestemd voor de Messiaskerk.

De exploitatie van het kerkhof blijft ook een substantiële bijdrage leveren en is met een bedrag van € 36.703 wel lager dan het begrote bedrag van € 40.500. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door lagere opbrengsten dan begroot van € 6.411 op de verkoop en verlengingen van graven en de ontvangen vergoedingen voor het onderhoud. De kosten van het kerkhof zijn met € 2.614 lager uitgekomen dan het begrote bedrag van € 148.700.

De werkzaamheden met betrekking tot de restauratie van de ramen van de Dorpskerk en het schilderen van het orgel zijn in 2019 afgerond en zijn vrijwel geheel gedekt door subsidies en bijdragen van vele particulieren, bedrijven en instanties. Voorts waren de exploitatie-opbrengsten van de kerkgebouwen € 8.931 hoger dan begroot. De loonkosten zijn € 8.867 hoger uitgekomen dan was begroot, voornamelijk doordat het aantal contracturen van de kosteren hoger is uitgevallen. De lasten van de kerken zijn € 11.682 hoger uitgekomen dan was begroot voornamelijk door hogere onderhoudskosten en lagere energie- en verzekeringskosten. De overige bedrijfslasten zijn uitgekomen op € 51.298, hetgeen € 17.917 hoger was dan begroot. Er is meer uitgegeven aan kopieerkosten, portokosten en de ledenadministratie. In de overige bedrijfskosten zijn ook kosten verantwoord, die in feite bij de Kerkenraad en het Jeugdwerk verantwoord zouden moeten worden. Bij de Kerkenraad en het Jeugdwerk zijn de kosten € 11.053 lager uitgekomen dan was begroot. Samenvattend mag worden geconcludeerd dat het resultaat sterk is beïnvloed door het resultaat op de beleggingsportefeuille, welke overigens niet begroot worden en dat de overige kosten en opbrengsten per saldo € 7.476 lager zijn uitgekomen dan was begroot.

Het eigen vermogen in de balans neemt toe met € 175.524 van € 872.646 ultimo 2018 naar € 1.048.170 dit jaar. De toename is afkomstig van het positieve exploitatieresultaat van € 162.493 en daarnaast de gedane onderhoudsuitgaven uit de bestemmingsfondsen van de Dorpskerk € 6.018, de Kievietkerk € 18.434 en de begraafplaats € 15.195. Het eigen vermogen neemt af met de ontvangen erfenis van € 26.616 bestemd voor de Messiaskerk. Deze genoemde bedragen van de bestemmingsfondsen zijn als eerst kosten en opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen als gevolg van gewijzigde richtlijnen en worden nu als resultaatbestemming onttrokken of toegevoegd aan de bestemmingsfondsen ten gunste of ten laste van het eigen vermogen.

Kerkelijke organisatie

Op 13 september 2016 is de nieuwe structuur van de Protestantse Gemeente te Wassenaar (PGW) van kracht geworden door goedkeuring van de toenmalige Algemene Kerkenraad. In de nieuwe structuur is er voor de PGW sprake van één Kerkenraad voor de hele gemeente en een drietal wijkraden voor de Dorpskerk, de Kievietkerk en de Messiaskerk. Het voornaamste doel was de bestuurbaarheid van de PGW te verbeteren in het licht van de noodzaak om meer samen te doen. Naast het invoeren van kostenbesparingen gaat het daarbij ook om het creëren van een nieuw elan. Daartoe zijn door de Kerkenraad ook een viertal commissies opgericht voor de eredienst, het leerhuis, kerk en samenleving en communicatie. Ook in het afgelopen jaar hebben deze vier commissies zich binnen de PGW gewijd aan het vormgeven van een gemeenschappelijke koers. Naast de commissies is de Pastorale Raad van start gegaan die met ingang september 2019 de nieuwe wijkindeling (Noord en Zuid) aanstuurt.

Op 23 mei 2017 is het financiële beleidsplan voor de PGW opgesteld door het College van Kerkrentmeesters (CvK) en goedgekeurd door de Kerkenraad. Dit beleid legt o.a. vast hoe er met begrotingen en reserves wordt omgegaan. Ook is er aandacht voor het beleid m.b.t. aanbestedingen. Het beleid is in 2019 op een beperkt aantal onderdelen gewijzigd en op 19 november 2019 goedgekeurd door de Kerkenraad. De wijzigingen betroffen het begrotingsbeleid, het gebruik van de 3 kerkgebouwen en de waarde van het onroerend goed. Een beleidsplan is ook noodzakelijk voor het behouden van de ANBI status.

Kerkelijke bijdragen

De vrijwillige kerkelijke bijdragen zijn in 2019 uitgekomen op € 304.514 (in 2018 was dit € 322.770). In de begroting was rekening houdend met de demografische ontwikkeling een bedrag opgenomen van € 315.000. Ook in 2019 heeft de dalende trend van het aantal bijdragende leden zich voortgezet in onze gemeente. Deze daling doet zich ook landelijk voor. De oproep aan gemeenteleden om meer bij te dragen heeft ook dit jaar een positieve response opgeleverd en de gemiddelde bijdrage per bijdragende eenheid is omhooggegaan van € 376 naar € 402.

Legaten en giften

Er zijn twee legaten ontvangen, waarvan één geoormerkt is en één ter vrije besteding. Het geoormerkte legaat is direct naar het bestemmingsfonds geboekt. Het betreft;

- € 5.000,- ter vrije besteding.
- € 26.616 specifiek voor de Messiaskerk ter vrije besteding.

Deze erfenis van een overleden gemeentelid, geoormerkt voor de Messiaskerk, was weliswaar in 2018 ontstaan, maar legaten en erfenissen worden financieel in het jaar van de feitelijke ontvangst geboekt.

Predikanten

Op 27 januari 2019 heeft Deodaat van der Boon officieel afscheid genomen van onze gemeente. In deze bijzondere afscheidsdienst was ook de Koninklijke familie aanwezig. Na afloop van de dienst heeft Zijne Koninklijke Hoogheid Willem Alexander, Deodaat van der Boon het Ridderkruis behorende bij de Huisorde van Oranje opgespeld. In week 5 is de beroepingscommissie van start gegaan met de opdracht een predikant te zoeken die het beste past bij de profielschets die door haarzelf is opgesteld. Op 19 maart is in een gemeentevergadering de profielschets en de verdere werkwijze van de

beroepingscommissie door de gemeente goedgekeurd. In een gemeenteavond op 16 oktober heeft het werk van de beroepingscommissie geresulteerd in de voordracht van Ds. Esther de Paauw als nieuwe dominee voor onze gemeente. Ds. Esther de Paauw is op deze gemeenteavond enthousiast welkom geheten door de gemeente. Op 14 november 2020 heeft de gemeente formeel het beroep uitgebracht en heeft Ds. Esther de Paauw dit beroep ook aanvaard. In verband met haar zwangerschapsverlof zal de nieuwe dominee haar intrede doen op 14 juni 2020. Zij zal vanaf augustus gaan wonen in de pastorie aan de Van Oldenbarneveltweg, die medio juli vrij komt omdat de huurder de huur per die datum heeft opgezegd.

Kerkelijk Bureau

Een belangrijke taak van het Kerkelijk Bureau is het beheer van het kerkhof. In 2017 is besloten om vanaf 2018 een deel van de kosten van het Kerkelijk Bureau toe te schrijven aan het beheer van het kerkhof om een meer reëel exploitatieresultaat van het kerkhof te kunnen laten zien. In 2019 is een bedrag van € 59.401 toegerekend aan het kerkhof. Daarnaast is een bedrag van € 2.200 ontvangen van de Diaconie voor de uitgevoerde werkzaamheden door het Kerkelijk Bureau.

Gebouwen

In 2017 is de bouwkundige staat van de Kievietkerk en de Messiaskerk door de Monumentenwacht opnieuw beoordeeld. De uitgebrachte inspectierapporten geven advies voor uit te voeren onderhoudswerkzaamheden voor de korte- middellange- en lange termijn. De algemene conclusie is dat de bouwkundige- en onderhoudsstaat van deze kerkgebouwen goed is. In 2019 is ook de bouwkundige staat van de Dorpskerk beoordeeld door de Monumentenwacht. Ook hier is de bouwkundige- en onderhoudsstaat als goed beoordeeld en is een advies gegeven voor uit te voeren onderhoudswerkzaamheden voor de korte- middellange- en lange termijn.

De Dorpskerk en de pastorie Schoolstraat 2 zijn rijksmonumenten. Een aantal van onze andere gebouwen heeft de status van gemeentemonument.

Dorpskerk

In 2019 zijn de laatste restauratiewerkzaamheden aan het apostelraam, het ronde raam boven de keuken en een toendraam uitgevoerd. In totaal zijn 22 ramen gerestaureerd. Ook is het Hinsz-orgel opnieuw geschilderd en zijn de originele kleuren hersteld en de pilaren gemarmerd conform de oorspronkelijke situatie. De totale kosten zijn uitgekomen op € 361.261. In de jaarrekening 2018 was een bedrag aan kosten opgenomen van € 358.585 en aan opbrengsten van € 358.135. In deze jaarrekening is nog aan nagekomen kosten opgenomen € 3.005 en aan giften € 325. Het saldo ad € 2.680 is ten laste van het bestemmingsfonds Dorpskerk geboekt.

Op 15 juni is een concert gegeven voor de officiële afronding van de restauratiewerkzaamheden, waarbij iedereen was uitgenodigd die bijgedragen heeft aan de realisatie van deze restauratie. Voor het 250-jarig jubileum Hinsz-orgel (1769-2019) zijn op een viertal data in 2019 concerten gegeven door onze organist Rijk Jansen, die hierbij ook allerlei wetenswaardigheden over het orgel heeft verteld. Er is een nieuwe afwasmachine aangeschaft ten laste van het bestemmingsfonds Dorpskerk. Voorts is er voor een bedrag van € 4.116 aan schilderwerk uitgevoerd dat door de Stichting Monument Dorpskerk is betaald.

Kievietkerk

Een deel van het gebouw is sinds medio 2018 permanent verhuurd aan een

huiswerkbegeleidingsinstituut, naast de reeds jarenlange verhuur van de toren aan 3 telecomproviders. Voor het kerkgebouw zijn in 2019 beamers met toebehoren aangeschaft, is de geluidsinstallatie gemoderniseerd en is er schilderwerk uitgevoerd.

Messiaskerk

Voor het kerkgebouw is alleen sprake geweest van klein onderhoud.

Pastorieën

- De pastorie in de Schoolstraat is in februari 2019 leeggekomen en de opties voor toekomstige gebruik worden inmiddels onderzocht met ondersteuning van de Provincie Zuid-Holland in het kader van het beheer van het cultureel erfgoed. Vanaf 1 augustus 2019 is de pastorie tijdelijk verhuurd voor 1 jaar.
- De pastorie aan de van Oldenbarneveltweg is verhuurd tot en met medio juli 2020. Hierna zal de pastorie door onze nieuw beroepen predikant Ds.Esther de Paauw worden bewoond.
- Aan de pastorie aan de Wittenburgerweg is enig klein onderhoud verricht.

Overige onroerend goed.

- Klein onderhoud is verricht aan de panden Schoolstraat 4, 4a, 6 en 8.
- Schilderwerk is uitgevoerd aan de panden Schoolstraat 4, 4a en 6. Schoolstraat 8 wordt in 2020 geschilderd.

Verhuur kerkgebouwen

Er wordt naar gestreefd de kerkgebouwen meer te verhuren, zodat er voor de Protestantse Gemeente te Wassenaar ook opbrengsten uit gegenereerd kunnen worden. Dit is in 2019 ook weer gerealiseerd en vergt ook voor de toekomst de nodige aandacht. De niet kerkelijke huuropbrengsten zijn gestegen van € 47.941 in 2018 naar € 50.725 in 2019. Ook wordt de Messiaskerk nu als vergader- en congreslocatie aangeboden op www.vergaderlocaties.nl. Dat heeft dit inmiddels de eerste boekingen opgeleverd.

Opbrengsten eigen vermogen

De rente-inkomsten van het in deposito's ondergebrachte vermogen lopen terug, omdat er deposito's aflopen met hogere rentepercentages.

De vrijvallende deposito's worden liquide gehouden om toekomstige tekorten in de bedrijfsvoering te dekken. Het deel van het vermogen dat onder beheer van de Rabobank belegd is, heeft een effectief rendement gehad van 18%. Er is een bedrag van € 150.000 uit de effectenportefeuille liquide gemaakt, ook ter dekking van eventuele tekorten in de toekomst.

Over 2018 werd een negatief rendement gerealiseerd van -7,4%. Over 2018 en 2019 bedraagt het rendement per jaar 4,6%. Daarbij wordt aangetekend dat deze winst bepaald is op basis van de actuele koersen aan het einde van het boekjaar.

Het door de kerkrentmeesters gekozen doelrisico profiel van de beleggingsportefeuille was voor 2018 "neutraal". Dit risicoprofiel is aangepast met het oog op de totale opbouw van het vermogen dat naast de beleggingsportfolio ook bestaat uit de reeds genoemde deposito's en een substantiële onroerend goed portfolio. Het neutrale risico heeft een verwacht rendement van 4,3% per jaar met potentieel hogere schommelingen. Het laatste wordt verantwoord geacht omdat deze middelen niet op korte termijn aangewend behoeven te worden.

Kerkhof

In de loop der jaren is een aanzienlijk aantal bomen gesneuveld vanwege ziekten,

grafbeschadigingen, droogte of stormschade. In 2019 is een aantal nieuwe bomen en lage struiken geplant. Op het kerkhof zijn 10 nieuwe urnenkelders geplaatst, langs de rand aan de Duinrellweg.

Onderhoud:

In 2018 heeft het College van Kerkrentmeesters een tender uitgeschreven voor het kerkhofonderhoud. Het bestaande onderhoudsbedrijf mocht uiteraard ook een offerte doen. Uiteindelijk is op basis van een aanzienlijk prijsverschil gekozen voor De Wit Groenvoorzieningen, die inmiddels naar tevredenheid een jaar het onderhoud heeft uitgevoerd.

Begravenissen en uitgifte graven:

Er zijn in 2019 38 begravenissen geweest. Voor acht bijzettingen is een nieuw familiegraf uitgegeven, twee bijzettingen hebben in een algemeen graf plaatsgevonden en één in een kindergraf. Voorts is er één grafkelder verkocht waar nog geen bijzetting in heeft plaatsgevonden.

Er zijn voor het kerkhof 2 bestemmingsfondsen aanwezig met een totaal bedrag van € 93.030. Daarnaast is er een post met vooruit ontvangen onderhoudsvergoedingen vanaf 2020 tot en met 2088 van €189.383.

In studie is de mogelijkheid van de situering van een strooiplaats voor as en een herdenkingsmonument, waarop namen geplaatst kunnen worden. Het monument heeft als doel een herinneringsmonument te zijn voor dierbaren waar geen monument voor is, of voor vermisten waarvan nooit stoffelijke resten zijn gevonden.. Het monument heeft een algemeen karakter en is niet direct verbonden met de Protestantse Gemeente. De kosten van het monument worden nagenoeg geheel door subsidieverstrekkingen gedragen.

Verslag Commissies van de PGW en de Pastorale Raad

Commissie Eredienst

De commissie eredienst heeft zich bezig gehouden met het formuleren van een beleid m.b.t. inhoud en vorm van erediensten met oog voor een goede balans tussen diversiteit en uniformiteit. Daarbij is in eerste instantie de aandacht uitgegaan naar de doopdiensten, waarvoor nu een gemeenschappelijk kader is afgerond. De commissie heeft daarbij gebruik gemaakt van de handreiking 'Tot Gods eer' van Marcel Barnard.

Ook is de commissie betrokken bij het opstellen van het dienstenrooster voor de 3 kerken met speciale aandacht voor de gemeenschappelijke diensten, waarvan er nu elke maand één wordt gehouden, roulerend over de drie kerkgebouwen.

Commissie Leerhuis

Op voorstel van de commissie Leerhuis heeft de PGW het thema "Wie ben je dan?" gebruikt bij diverse activiteiten. Verschillende gespreksgroepen hebben dit thema besproken aan de hand van een syllabus terwijl andere gespreksgroepen het thema extra aandacht gaven. Leerhuis was tevens betrokken bij diverse nieuwe initiatieven in het jeugdwerk, stiltewandelingen, Koorruïne lezingen en een excursie.

Commissie Kerk en Samenleving

De commissie Kerk en Samenleving zal zowel streven naar het in de kerk brengen van de samenleving als het in de samenleving brengen van de kerk. Een tweerichtingsverkeer dus. Voorbeelden van activiteiten die er in 2019 zijn geweest zijn de zomermaaltijd, het Dickens-

festival, een concert door het Bath Abbey Choir, samenwerking met de Raad van Kerken, de voorjaarsfair in de Kievietkerk en de Bazaar in de Messiaskerk.

Commissie Communicatie

De commissie Communicatie heeft als opdracht het coördineren en faciliteren van alle communicatie betreffende de Protestantse gemeente Wassenaar, zowel intern als extern. Via onze website en de diverse publicaties blijven gemeenteleden en andere geïnteresseerden op de hoogte van alle activiteiten die binnen onze gemeente worden georganiseerd. De commissie werkt samen met de andere commissies en de Kerkenraad om alle communicatie zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. In de loop van het jaar is de PGwekelijks geïntroduceerd als vervanging van de kerkbrief. Deze wordt elke week aan zo'n 700 adressen per e-mail gestuurd.

Pastorale Raad

De wijziging van drie naar twee wijken, heeft in 2019 zijn beslag gekregen. Dit had aanzienlijke administratieve consequenties. Daarnaast had het ook diverse gevolgen voor de vrijwilligers die als contactpersoon of als pastoraal ambtsdrager betrokken zijn bij het pastoraat. Daarom zijn er in 2019 diverse bijeenkomsten en ontmoetingen geweest om dit met de vrijwilligers door te spreken en af te stemmen.

De grenzen van de twee nieuwe wijken Noord en Zuid zijn nu gebaseerd op de geografische indeling van de straten van Wassenaar. Wijk Noord komt grofweg overeen met het gebied ten noorden van de Van Zuylen van Nijeveltstraat met 7 secties. Wijk Zuid bevat het gebied ten zuiden daarvan en omvat 8 secties. De beide predikanten zijn elk verbonden aan een sectie. Elke sectie heeft weer contactpersonen en een coördinator per sectie.

Alle gemeenteleden hebben in 2019 een brief ontvangen, waarin dit wordt toegelicht en de gegevens van hun contactpersonen, pastoraal ambtsdrager of coördinator en de betreffende wijkpredikant zijn weergegeven.

In totaal zijn er 75 personen als vrijwilliger betrokken bij de pastorale raad van de PGW.

Raad van Kerken Wassenaar

De PGW participeert in de Raad van Kerken Wassenaar. Dit is een lokaal samenwerkingsverband en overlegorgaan van alle christelijke kerken.

De Raad van Kerken heeft in 2019 weer een aantal activiteiten georganiseerd, zoals het oecumenisch avondgebed op 4 mei, het Gedachtenisconcert op 3 november in de Dorpskerk met medewerking van het Wassenaars Kamerkoor en het kamerkoor Via Regalis uit Leiderdorp en de Oecumenische oudejaarsviering in de Willibrorduskerk. In de winterperiode van 2018/2019 en die van 2019/2020 werden wederom een groot aantal vluchtelingen tijdelijk gehuisvest in Duinrell. Diverse activiteiten werden georganiseerd om deze vluchtelingen op te vangen zoals Nederlandse taallessen, het inloophuis in de Messiaskerk met gesprek, spel en muziek en tevens voetbal op Blauw Zwart. Ondersteuning werd verleend aan de Stichting Archipel bij de uitvoering van de Johannes Passion in de lijdenstijd en de Messiah van Händel in december. Tevens werd weer een Adventskalender uitgegeven met bijdragen uit alle kerken, zowel op papier als op de website.

Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar www.kerkenwassenaar.nl en het jaarverslag over 2019 van de Raad van Kerken Wassenaar.